

Äktenskapets sakrament

Kära stiftsbor,

Jag önskar er en välsignad förberedelse inför påsken! I flera år har jag skrivit herdabrev för fastetiden och i dem har jag tagit upp kyrkans sakrament. Nu återstår äktenskapet och det sakramentet vill jag belysa i det här brevet.

När ett par förbereder sig för att ingå äktenskap tar de kontakt med prästen i sin församling för att tala om sina planer. I många fall ordnas en kurs för paret och i slutet av den förberedelsen – oberoende av hur äktenskapsundervisningen ordnas – tar man upp de frågor som ställs i kyrkan i samband med äktenskapets sakrament. Brud och brudgum ska svara jakande på var och en av frågorna. Att tänka över de frågorna hjälper oss att förstå äktenskapet som sakrament. Därför tar jag upp dem i det här herdabrevet.

Den första frågan lyder: "Har ni kommit hit utan tvång, av fri vilja och med uppriktigt hjärta för att ingå ert äktenskap?" Brudparet svarar: "Ja." Nuförtiden tycker man att de jakande svaren på den här frågan är en självklarhet. Föräldrar planerar och organiserar sällan sina barns äktenskap längre, för att inte tala om att de skulle tvinga dem. Sällan blandar sig andra i ett äktenskap heller. Trots det kan tvång och hotelser förekomma för någondera parten som ska ingå äktenskapet. Men ett giltigt äktenskap kan en brud och brudgum inte ingå annat än av fri vilja och överenskommelse. Det är den grund som äktenskapet står på.

Samtidigt gäller det att förbereda sig väl för ett steg som ofta är det allra viktigaste i två människors liv. Man kan ju inte ingå äktenskap av ett infall, utan att bekanta sig med varandra. Det gäller att tänka igenom och bedöma många olika aspekter. Brudparet talar flera gånger om äktenskapets betydelse och utmaningar med prästen. Man kan inte heller alltför mycket betona den andliga förberedelsens betydelse, bikten före vigseln och vikten av att be den Helige Ande om hjälp och ledning inför äktenskapet. Innan äktenskapet ingås är det lysning i församlingen, eftersom varje äktenskap också är offentligt och en händelse som berör hela församlingen.

Den andra frågan lyder: "Är ni beredda att under hela ert liv leva tillsammans som äkta makar i ömsesidig kärlek och respekt?" Kärlek, respekt och trohet är motiv och förutsättningar för ett gott äktenskap. Utan en ömsesidig vilja att älska och respektera varandra håller äktenskapet inte. Avgörande i den här frågan är också orden "under hela ert liv". Kärlek, respekt och trohet är inte något man provar på. Man kan inte försöka leva dem bara en viss tid. I själva verket mister kärlek, respekt och trohet sin betydelse om man ställer villkor för dem, till exempel genom att man utgår ifrån att man kan skilja sig och upplösa äktenskapet om man stöter på problem. Eller om man tänker att trohet inte gör någon skillnad. Kärlek, respekt och trohet nöjer sig inte med något mindre än "så länge du lever". Det sammanfattar äktenskapet i dess mest berörande förunderlighet och skönhet. I Höga visan i Bibeln heter det rent av: "Stark som döden är kärleken."

Den tredje frågan: "Är ni beredda att i kärlek ta emot de barn som Gud låter er få och att fostra dem enligt Kristi och hans kyrkas bud?" Bakom den här frågan finns den naturliga tanken om att den sexuella föreningen av man och kvinna, av att de ger sig till varandra i sin ömsesidiga kärlek, bär frukt och växer till en familj. Det finns visserligen äkta par som av någon anledning inte får barn. I sin apostoliska exhortation *Amoris laetitia* skriver påve Franciskus så här: Barnet "är inte en rätt utan en gåva. ... För enligt skapelseordningen är den äktenskapliga kärleken mellan en man och en kvinna och förmedlandet av liv underordnat varandra. På det sättet har Skaparen velat att mannen och kvinnan är delaktiga i hans skapelseverk och han gör dem samtidigt till instrument för hans kärlek och anförtroar dem ansvaret för mänsklighetens framtid genom att de förmedlar liv" (*Amoris laetitia*, 81). "Varje barn har rätt att få kärlek från en mor och en far eftersom båda är nödvändiga för att barnet ska mogna i alla avseenden och på ett harmoniskt sätt. ... Det handlar inte om en fars eller en mors kärlek på skilda håll utan också om kärleken mellan dem. ... Båda två, mannen och kvinnan, 'medverkar med Skaparens kärlek och bidrar till att ge uttryck åt den' (*Gaudium et Spes*, 50). De visar sina barn Herrens moderliga och faderliga ansikte" (*Amoris laetitia*, 172). Familjen bildar en kyrka i hemmet, den plats där barnets tro och allt vad därtill hör kan börja växa till sig. Redan långt innan religionsundervisning inleds kan barnet av sina föräldrar få viktiga signaler om ett gott liv och en förtröstan på Gud.

Äktenskapslöftena, som ofta framställs i form av frågor, utgör kärnan vid ingåendet av äktenskap. Den fråga som ställs bruden och brudgummen lyder: "Vill du N, ta emot N som din äkta hustru/man och lova att vara henne/honom trogen i medgång och motgång, i sjukdom och hälsa och att älska och ära henne/honom så länge du lever?" Genom sitt "Ja" avger båda parterna sitt vigsellofte. På så sätt ger bruden och brudgummen sig själv till

varandra. Det "Ja"et är heltäckande. Det omfattar den andra parten i äktenskapet i sin helhet, inte bara en vald del av honom eller henne. Som äkta hälft tar man emot sin hustru eller man precis som hon eller han är, just därför att hon eller han är som hon eller han är. Det förbundet och det löftet gäller långt in i framtiden, ända till slutet, oberoende av hur det slutet ser ut.

I äktenskapet kompletterar mannen och kvinnan varandra i avsikt att frälsa varandra och skapa en kontakt som rent av blir en enhet. I Markusevangeliet läser vi Jesu ord: "[V]id skapelsen gjorde Gud dem till man och kvinna. Därför skall en man lämna sin far och sin mor för att leva med sin hustru, och de två skall bli ett. De är inte längre två utan ett. Vad Gud har fogat samman får människan alltså inte skilja åt." (Mark. 10:6-9).

Om äktenskapet säger Katolska kyrkans katekes: "I äktenskapets förbund bildar man och kvinna en gemenskap som skall vara hela livet. Enligt sina naturliga egenskaper är det instiftat för parternas väl liksom för att föda och uppfostra barn. För döpta människor har Herren Kristus upphöjt detta förbund till värdigheten av ett sakrament" (KKK 1601). Den romerska kyrkan lär att äktenskapet sakrament föds i brudparets ömsesidiga gåva av sig själva till varandra. Katekesen förklarar sakramentet så här: "Gud har skapat människan av kärlek. Han har också kallat henne till kärlek. Denna kallelse är grundläggande och medfödd hos varje mänsklig varelse. Ty människan är skapad till Guds avbild och likhet och han är själv kärleken (1 Joh 4:8, 16) [suomeksi tässä 16 sijaan vain 6] Då Gud skapat man och kvinna blir deras ömsesidiga kärlek en bild av den absoluta och oförstörbara kärlek med vilken Gud älskar människan. Och den kärlek som Gud välsignar skall vara fruktbar" (KKK1604).

Den helige Paulus ser i äktenskapet den kärlek som brudgummen Kristus känner för sin brud, som är kyrkan. Med en hänvisning till äktenskapet säger han: "Detta rymmer en stor hemlighet, här låter jag det syfta på Kristus och kyrkan" (Ef. 5:32). Äktenskapet ska återspegla Kristi ändlöst stora kärlek för kyrkan. Mannen och kvinnan ska i sitt äktenskap sträva samma kärlek som Kristus känner för kyrkan. När Kristus talar om att Gud fogar samman brud och brudgum innebär det att Gud är närvarande i det här sakramentet, att han ger det sin välsignelse. Det äkta paret får veta att Gud själv är närvarande i deras liv och i deras familj, att han skyddar, älskar och stödjer den.

Kära bröder och systrar, vi vet att livet och också äktenskapet och familjen på många sätt utsätts för slitage och till och med skada. Till det finns det många skäl. Ett skäl kan vara att äktenskapet och familjen inte koppas till Gud, till bönen, till den eukaristiska liturgin, till

sakramenten. Äktenskapet och familjelivet kan stranda på bristen av andligt liv; på att man saknar en upplevelse av Guds stora kärlek till en själv och andra, den kärlek som frälser människan och som om och om igen kan tända kärleken till den person och de människor som finns i förbundet i ens liv.

Aposteln Paulus skriver stort om kärleken i första korinterbrevet. Det är ett stöd för oss alla och ett livsråd som man kan ta till sig oberoende av vilken situation man befinner sig i. Den texten läses ofta vid vigslar:

”[S]ök vinna de nådegåvor som är störst. Och då skall jag visa er en väg som är överlägsen alla andra. Om jag talar både människors och änglars språk, men saknar kärlek, är jag bara ekande brons, en skrällande cymbal. Och om jag har profetisk gåva och känner alla hemligheterna och har hela kunskapen, och om jag har all tro så att jag kan flytta berg, men saknar kärlek, är jag ingenting. Och om jag delar ut allt jag äger och om jag låter bränna mig på bål, men saknar kärlek, har jag ingenting vunnit. Kärleken är tålmodig och god. Kärleken är inte stridslysten, inte skrytsam och inte uppblåst. Den är inte utmanande, inte självisk, den brusar inte upp, den vill ingen något ont. Den finner inte glädje i orätten men gläds med sanningen. Allt bär den, allt tror den, allt hoppas den, allt uthärdar den. Kärleken upphör aldrig” (1 Kor 12:31-13:8).

+ Teemu Sippo SCJ
Biskop av Helsingfors